

Direcció Newsletter: Esther Grau, Diana Marre y Beatriz San Román

Continguts: Diversos autors

Edició, Format i Difusió: Sofia Gaggiotti

ISSN: 2013-2956

Introducció

Tal i com comentàvem en l'entrega anterior, hem decidit dedicar les dues últimes Newsletter corresponents a l'any 2010, a ressenyar els principals resultats presentats en un conjunt de Congressos Internacionals i Nacionals, sobre Infància i Joventut en general i sobre adopció en particular, celebrats durant l'any en diferents ciutats del món.

Es tracta, sobre tot, de difondre entre la major quantitat de persones interessades en les infàncies en general, els temes, problemàtiques i avenços produïts en els últims temps en aquests camps en diverses disciplines.

Es tracta, tanmateix, d'un objectiu que mantindrem durant l'any 2011 amb la publicació d'una o dues Newsletter dedicades a comentar les reunions en les que els integrats del Grup d'Investigació AFIN participa o organitza.

Amb aquestes dues entregues, que seran enviades immediatament, i dues més que distribuïrem en les properes setmanes, confiem recuperar la regularitat en la freqüència mensual de publicació de la nostra Newsletter.

És una possibilitat de publicació només possible a partir de la feina de qui assumeix cada mes la realització de la mateixa, de forma totalment desinteressada i gratuïta, gest i feina que agraïm profunda i sincerament en el moment en què ens disposem a celebrar dos anys i 24 números de publicació de la Newsletter AFIN.

Aquesta Newsletter es publica amb el recolzament del Ministeri de Ciència i Innovació a través del projecte I+D *Adopción Internacional y Nacional: Familia, educación y pertenencia: perspectivas interdisciplinarias y comparativas* (MICIN CSO2009-14763-C03-01 subprograma SOCI)

In the best interest of the child. II Trobada de la Xarxa Temàtica sobre adopció

30 de Setembre i 1 d'Octubre de 2010

http://www.upcomillas.es/centros/familia/cent_rtai.aspx

Universidad Pontificia Comillas de Madrid

Esther Grau

CRIA-AFIN

Els passats 30 de Setembre i 1 d'Octubre es van celebrar les II Jornades de la Xarxa Temàtica sobre adopció internacional, sota el lema *In the Best Interest of the Child*. L'esdeveniment va tenir lloc a la Universidad Pontificia Comillas de Madrid, seu de la Xarxa Temàtica, la investigadora principal de la qual és la Dra. Ana Berástegui. Van assistir-hi especialistes de tot el territori espanyol, de diferents disciplines (psicologia, antropologia i sociologia, bàsicament), tant de l'àmbit acadèmic com de la intervenció, reunint la trobada els treballs de recerca sobre acolliment i adopció que s'han realitzat recentment i els que es troben en curs al nostre país, així com l'experiència aportada pels professionals que treballen directament amb les famílies.

El programa es va organitzar al voltant de diferents taules després d'un acte inaugural a càrrec de Julio Martínez, Vicerector d'Investigació, Desenvolupament i Innovació de la Universitat amfitriona, i de la conferència que la Dra. Berástegui va oferir sota el títol *El benestar i la integració dels adoptats: perspectives multidisciplinàries*. Les presentacions van versar sobre els temes proposats per a cada taula: *L'adopció i les adopcions: marc social i antropològic*, *L'adoptabilitat des d'una perspectiva jurídica*, *Construir la identitat*, *Comunicació, contacte i recerca*, *La integració escolar en adopció i acolliment*, *La creació de vincles en adopció i acolliment*, i *La intervenció professional en adopció*. La conferència de clausura va anar a càrrec del Dr. Jesús Palacios, qui va parlar dels *Reptes de la investigació sobre adopció a Espanya*.

De la trobada cal esmentar que, en el terreny de la intervenció i alertats per la creixent demanda en clínica, tant en nombre de casos com en la gravetat de molts d'ells, els professionals que treballen en post-adopció van posar de manifest la necessitat de crear una base de dades que aglutini les problemàtiques emergents i bibliografia sobre aquestes, des de la qual es faciliti la comunicació d'experiències i el bagatge professional.

Va destacar també la notòria dificultat social amb la qual ens movem en el maneig de la transmissió dels orígens a les persones adoptades, apareguda des de diferents perspectives al llarg de les jornades. Tant des de les dades procedents dels treballs de recerca presentats, com des de l'experiència personal de les persones adoptades que van intervenir, es van fer palpables les limitacions a l'hora de tractar el particular en família, a l'escola i en altres mitjans. Així mateix, l'absència física i simbòlica de les famílies biològiques va quedar com a assignatura pendent en el nostre context social.

Adoption Summit

<http://adoptionsummit.uwaterloo.ca/outcomes.html>

23-26 de septiembre de 2010

Universitat de Waterloo, Stratford (Ontàrio, Canadà)

Beatriz San Román Sobrino

UAB-AFIN-CORA

La Adoption Summit organitzada per la Universitat de Waterloo va combinar en un sol esdeveniment un congrés en el qual van intervenir molts dels més rellevants investigadors a nivell internacional en l'àrea de l'adopció internacional, i sessions de treball a porta tancada per debatre a l'entorn de la situació actual i el futur d'aquesta.

Peter Selman va ser l'encarregat d'inaugurar la trobada, amb una conferència en la qual va analitzar l'evolució de l'adopció internacional i va exposar els canvis que s'han produït en els últims anys. A nivell global, el nombre d'adopcions ha anat caient des de l'any 2004, fins el punt que l'any passat la xifra es va situar per sota de la de 1998. Durant aquest període, Espanya ha passat d'ocupar el segon lloc, pel que fa a adopcions realitzades, al quart, gairebé igualat en xifres amb França i per darrere dels Estats Units i Itàlia. Aquest últim país, a diferència de la majoria dels estats adoptants, ha experimentat un augment en les seves xifres durant l'últim lustre. El 2009, les famílies italianes van constituir un total de 3.964 adopcions, en un 58% de les quals els i les menors tenien més de cinc anys en el moment de l'adopció.

Respecte als països d'origen, les xifres mostren una reculada notable a Corea, Guatemala, Xina i Rússia. Crida l'atenció l'augment de les adopcions de menors xinesos amb necessitats especials, que han passat de suposar un 9% del total el 2005, a un 49% el 2009. Mentre a Espanya solament un 9% de les adopcions realitzades aquest any van ser per Passatge Verd, en altres països són majoritàries, com a Holanda (on un 66% dels processos culminats el 2009 van ser de menors amb necessitats especials) o als Estats Units (61%).

Durant els dos primers dies, les sessions es van centrar en l'anàlisi de les tendències, dificultats i desafiaments de la situació actual de l'adopció internacional. Jenny Degeling –secretària de l'oficina permanent de la Conferència de La Haia- va realitzar una presentació entorn del funcionament del Conveni de la Haia i l'última trobada de la Comissió Especial del Conveni celebrada l'estiu passat, la qual, amb representants de vuitanta-sis països entre signants i convidats, va suposar un rècord d'assistència. Va destacar, com una de les principals preocupacions, el segrest i el tràfic de nens en el context de l'adopció internacional, amb un especial èmfasi en la falsificació de documentació com el procediment més habitual per a la realització de processos il·lícits. Entre les recomanacions de la Comissió Especial destaca la necessitat d'una major preparació de les famílies adoptives i dels qui intervenen en els processos, inclosos els tècnics i els jutges dels països d'origen, així com d'una clara separació entre l'adopció internacional i els donatius o projectes de cooperació. Degeling va mostrar la seva preocupació per la salvaguarda de l'interès dels menors en els processos internacionals de subrogació de ventre, i va concloure que el Conveni de La Haia no és aplicable en aquests casos.

Per la seva banda, David Smolin va descriure de forma exhaustiva els processos pels quals s' "aconsegueixen" nens per a l'AI, assenyalant com la manera més habitual els enganys a les famílies de naixement, a les quals freqüentment se'ls proposa la separació com una cosa temporal, i se'ls promet que els seus fills tornaran després de tenir cura d'ells i rebre educació. La seva anàlisi del sistema actual és demolidora: *"Hem fracassat en la creació d'un sistema ètic (...) massa diners i massa ECAls conformen un context de corrupció sistèmica"*.

Representants dels governs, de diverses organitzacions com la UNICEF, de les famílies adoptives com [CORA](#) i de diverses agències (gairebé totes elles canadenques i nord-americanes) van debatre sobre els desafiaments del sistema actual. De les conclusions de les seves sessions de treball, que presenten un alt grau de coincidència amb les de la Comissió Especial del Conveni de La Haia, se n'ha elaborat un document de recomanacions que es pot consultar [en aquest enllaç](#).

Durant la segona part de la Summit, es van presentar panells d'estudis realitzats des de diverses disciplines.

Des de la medicina, es va parlar dels problemes de salut més freqüents en el col·lectiu de menors adoptats, ressaltant els factors de risc derivats de diversos factors ambientals, amb especial atenció a la institucionalització i a l'exposició a substàncies tòxiques durant l'embaràs.

En la sessió dedicada al "counselling", es va parlar no només de l'acompanyament i la formació de les famílies adoptives, sinó també de l'atenció a les famílies d'origen. Especialment interessant va resultar el panell d'antropologia, plantejat com un espai de trobada de diferents veus i perspectives. Kay Johnson, autora del llibre *Wanting a daughter, needing a son*, va exposar la seva investigació realitzada a Xina, on ha entrevistat a centenars de famílies de les zones rurals, desmuntant molts dels espais comuns respecte als abandonaments de nenes xineses. En la seva opinió, més que centrar-se en la corrupció i el tràfic de nens per a l'adopció a Xina, que segons el seu judici és innegable, caldria destapar i considerar la violència que exerceixen les polítiques sobre les dones, i en el poc ètic que resulta que les agències d'adopció tramitin adopcions de nenes i nens sans en un país que no necessita famílies estrangeres per proporcionar una llar als seus menors. Per la seva banda, Barbara Yngvesson va posar en relleu les mancances del model de "tall net" en l'adopció. En paraules de Riita Högbacka, de la Universitat d'Hèlsinki, "el tall net de l'adopció a occident no succeeix a la realitat ni en la ment de les mares biològiques". Es va insistir que no es tracta d'idealitzar els contactes amb la família biològica, que els retrobaments de vegades són molt complicats, però sí d'intentar de pensar l'adopció també des del punt de vista de les famílies biològiques.

A diferència del que passa a Espanya, a Amèrica del Nord i en països com Noruega o Suècia, les adopcions internacionals tenen ja una llarga història a les seves espatlles, i alguns adoptats estan realitzant les seves tesis doctorals i els seus treballs de recerca entorn de l'adopció. En la Adoption Summit es van realitzar una desena de presentacions, en les quals s'analitzaven temes diversos, des de la manera en què l'adopció apareix representada en la literatura, als complexos processos de construcció de la identitat en les persones adoptades transracionalment.

UNIVERSITAT DE WATERLOO

ADOPTION SUMMIT 2010

PUNTS PER LES ACCIONS RECOMENADES

Els següents 47 punts d'acció recomanats distribuïts en 17 categories diferents són el resultat d'una sèrie de debats en les taules rodones que van tenir lloc a la Cimera d'Adopció Internacional 2010 (Adoption Summit), a Ontàrio, Canadà. Les discussions es van centrar en els problemes, tendències, directrius, barreres i recomanacions per l'adopció internacional. Un resum dels problemes, tendències, directrius i barreres està disponible en l'altre document. Quatre debats en taules rodones de dues hores de durada, van tenir lloc entre el dijous 23 i el divendres 24 de setembre del 2010.

Els delegats que van participar en les discussions van representar un ampli sector dels individus i les organitzacions involucrades en l'adopció internacional, des de governs oficials, proveïdors de serveis d'adopció, practicants de l'adopció, pares adoptius, adoptats, i investigadors de l'adopció. Entre aquests representants hi havia persones amb experiència donant veu a 23 països participants, entre els d'origen i els de recepció.

Aquests punts d'acció recomanats demostren un clar acord en quins canvis significatius són necessaris en l'Adopció Internacional a nivell global i el seu sistema de distribució. Representen els suggeriments més prominents de les Jornades per noves aproximacions, ampliant el suport i l'acció per part de les agències, governs i altres involucrats en els processos d'Adopció Internacional. La inclusió dels punts d'aquesta llista no implica un suport unànim o majoritari per a cap suggerència específica.

Cooperació, Comprensió, i Coordinació en els processos d' AI.

- Augment de la investigació independent i del finançament d'investigació col·laboradora entre països receptors i països d'origen.
- Desenvolupament d'un mètode estàndard per a la recollida de dades que sigui específica per la població d'infants que viuen sense una cura parental permanent.
- Treballar amb agències nacionals i internacionals per centralitzar els processos d'Adopció Internacional, fent-les més eficients i reduint la burocràcia.
- Assegurar una millor comunicació i col·laboració entre països d'origen i receptors, especialment entre les autoritats centrals dels països participants al Conveni de La Haia.
- Establir relacions més estretes i col·legials amb organitzacions internacionals (UNICEF) en general i amb els proveïdors de Serveis per a l'Adopció.
- Reduir i canviar els processos en els països d'origen per encaixar-los a l' AI.

L' AI com un sistema global

- Fugir de la confiança en un o dos països d'origen ("mega-països").
- Entrellaçar d'una manera més estreta les nacions de La Haia i les que no pertanyen a La Haia en un sistema internacional d'AI.
- Reivindicar en tots els països i per a tots els menors institucionalitzats solucions de permanència, ja sigui a través de l'adopció nacional o internacional o d'una tutela permanent (actualment s'estan vulnerant els drets dels infants en no garantir-ho). Això inclou els menors institucionalitzats en els països de recepció, la qual cosa és també una violació dels drets dels infants.

L' AI en el context de cada país

- Veure l'Adopció Internacional com una part, molt important, de l'ampli sistema de protecció del menor en els països d'origen i en els països receptors.
- Animar i/o incrementar les alternatives nacionals a l'Adopció Internacional als països d'origen.
- Evitar construir una separació o satèl·lit entre el sistema d'assistència al menor i el suport al voltant de l'AI. En lloc d'això, reforçar els recursos i el sistema intern.

Subsidiarietat i sobirania

- Incrementar la pràctica de subsidiarietat principal, on l'èmfasi es situa en els infants i les famílies, en lloc de les agències externes i les famílies adoptives potencials.
- Construir serveis de protecció als menors des d'un nivell local, i no imposar models externs d'altres països o cultures reorganitzant la sobirania dels països d'origen (ex. "Africanitzar els serveis d'adopció d'Àfrica").

L'AI i l'objectiu humanitari

- Desvincular les taxes de l'Adopció Internacional i l'assistència humanitària per una millor transparència en els càrrecs de l'adopció.

Transparència i comptabilitat

- Incrementar la transparència, especialment la relacionada amb els processos governamentals, costos, raons per l'abandonament, i temes familiars i mèdics.
- Proveir serveis per a les víctimes quan les adopcions s'han realitzat d'una manera no ètica.
- Treballar per la desmercantilització dels processos d'AI i la "de-cossificació" dels infants.

Compliment i suport a La Haia

- Proveir de més assistència financera i suport tècnic i legal als països d'origen, per tal que puguin enfortir els seus serveis socials i/o convertir-se en firmants de La Haia.
- Proveir millors salvaguardes i assegurar les pràctiques ètiques a través del sistema de l'AI tant en els països d'origen com en els receptors.
- Els països receptors haurien de proveir de fons a La Haia per ajudar en la millora del suport tècnic en els països d'origen.
- Els països s'haurien d'esforçar per seguir les recomanacions de La Haia, fins i tot per les adopcions que no formen part de La Haia.

Agències i governs

- Potencialment, requerir a les agències la provisió d'un ampli espectre de serveis incloent, però no limitant-se, a l'AI, on s'inclogués la preservació de la família i serveis permanents.
- Més i millor preparació pels oficials governamentals, legisladors i professionals de l'adopció en tots els països involucrats en les Adopcions Internacionals, perquè ells puguin prendre decisions més informades.

Suport per a les famílies biològiques

- Millorar el suport social, el procés de preparació i educació de les famílies biològiques, les agències de protecció infantil i les famílies adoptives.
- Assegurar que les famílies biològiques entenen les alternatives de l'adopció a mesura que avancen en el procés de renúncia.
- Proveir de formació pels pares biològics després que el consentiment d'adopció es dona en relació als ajustaments personals i al procés de la AI.

- Implementar un consentiment culturalment basat en l'educació dels pares biològics i en la seva preparació perquè aquests puguin ser informats, i empoderar les seves decisions sobre l'AI.

Història de l'infant

- Assegurar-se que hi ha més informació i recerca en la història dels infants individuals i la seva disponibilitat en l'adopció.
- Assegurar-se de l'existència d'històries mèdiques i psico-socials, estandaritzades i obligatòries, dels infants adoptables abans que (no) siguin assignats per a l'adopció.

Adoptats grans i infants amb necessitats especials

- Augmentar la disponibilitat **de recursos específics de post-adopció en funció de l'edat**, per a necessitats especials, per als adoptats grans i per a les famílies adoptives.
- Educar al públic respecte a quins són els infants disponibles per a l'adopció (grans, i amb necessitats especials) a través de l'ús de canals de comunicació i de tecnologia tradicionals i emergents.
- Proveir d'educació i formació a totes les parts (governos, agències, representants dels països, futures famílies adoptives, famílies biològiques, treballadors socials, i d'altres professionals de l'adopció) en les realitats de l'AI relacionades amb les necessitats especials i les adopcions d'infants grans.

Preparació de les famílies adoptives

- Proporcionar una millor educació, assessorament i avaluació dels futurs pares adoptius per gestionar les expectatives.

- Proporcionar un curs d'actualització pels futurs pares i mares adoptives abans que vagin a adoptar.
- Educar a les futures famílies adoptives perquè entenguin que no hi ha el dret a un nen, ni a un nen amb característiques específiques.

Velocitat i ritme d'emplaçaments

- Si és el cas, accelerar el procés d'emplaçament després de l'assignació.
- Centrar-se en la satisfacció de les necessitats dels nens també després de l'assignació per garantir la seva seguretat física, emocional i psicològica.

Equilibri entre planificació i urgència

- Prioritzar els sistemes de construcció i millora de solucions a llarg termini, però sense oblidar les necessitats immediates dels infants.

Seguiment

- Expandir i millorar els processos de seguiment i avaluació a tots els emplaçaments dels nens, parant atenció en la milloria de la comunicació amb els països d'origen.
- Utilitzar les noves tecnologies per mantenir les connexions entre els països d'origen, les famílies biològiques i les famílies adoptives.

La resposta i la utilització dels mitjans de comunicació

- Fomentar la col·laboració internacional entre els països d'origen i els receptors per donar resposta als rumors, acusacions i interferències externs.

- La utilització de nous mitjans -com ara el consentiment en vídeo de les famílies d'origen- i de mitjans propis de cada cultura per difondre informació i conscienciar a l'entorn de l'AI.

Estudis de casos i punts de vista divergents

- Haití és un bon cas d'estudi relacionat amb molts d'aquests passos d'actuació, així com també de la millor manera de respondre a una crisi. Tanmateix, hi ha opinions molt diverses sobre la millor manera de procedir a Haití, la qual cosa representa una oportunitat per considerar millor les maneres en què s'implementen aquests passos d'actuació i/o fomentar un diàleg continuat sobre l' AI.

Adoption Summit

Primer congrés europeu de resiliència "Créixer des de l'adversitat"

<http://www.resilienciabarcelona.net>

20, 21 i 22 d'octubre de 2010

Centre de Recerca en Governança del Risc. Universitat Autònoma de Barcelona

Natàlia Barcons Castel

UAB-AFIN

Durant el congrés, vam tenir l'oportunitat d'escoltar a experts en la temàtica i a persones que han viscut en primera persona experiències adverses tant en l'inici de les seves vides com ja d'adults, i que van presentar les diferents qualitats personals que els han ajudat, no només a superar el fet traumàtic, sinó a convertir-se en persones resilients. Tal com defineix Stefan Vanistendael, investigador i ponent en el congrés *"La resiliència distingeix dos components: la resistència enfront de la destrucció, és a dir, la capacitat de protegir la pròpia integritat, sota pressió i, d'altra banda, més enllà de la resistència, la capacitat de forjar un comportament vital positiu malgrat les circumstàncies difícils"*.

Vanistendael proposa la possibilitat de construir la resiliència i de mantenir-la, teixint una comparació amb la construcció d'una vivenda, l'autor l'anomena *La caseta: la construcció de la resiliència*. La "caseta" ha de contenir: a terra, les necessitats fisiològiques bàsiques; als fonaments, l'acceptació de la pròpia persona i les xarxes de contacte informals; a la planta baixa, la capacitat de trobar un sentit a la vida; al primer pis, l'autoestima, les aptituds i competències humanes i socials, destacant el sentit de l'humor; i a les golfes, totes les altres experiències per descobrir.

Boris Cyrulnik va participar mitjançant videoconferència. Va escapar amb sis anys d'un camp de concentració, sol, i actualment està considerat com la primera persona a França a treballar en el camp de la resiliència. És psiquiatre, neuròleg i psicoanalista i autor de *"Los patitos feos"* i *"El amor que nos cura"*.

Jorge Barudy, metge, neuropsiquiatra i terapeuta familiar sistèmic, entre les publicacions del qual destaca *"Los buenos tratos a la infancia: Parentalidad, vínculo y resiliencia"*. Barudy destaca les competències parentals com a element fonamental en els bons tractes a la infància. Quan no és possible que aquesta sigui exercida pels pares biològics, considera l'acolliment i l'adopció com a recursos que una comunitat posa al servei dels nens i nenes per assegurar una parentalitat social, capaç de proporcionar les cures i la protecció que necessiten, convertint-se com diu Cyrulnik en veritables tutors de resiliència, sense per això reemplaçar la importància simbòlica dels pares biològics.

Tim Guénard, autor de *"Más fuerte que el odio"* va exposar les seves experiències vitals. Abandonat per la seva mare als dos anys i mig, i maltractat pel seu pare fins al punt d'haver de romandre en un hospital durant tres anys, vagabundejà pels carrers de París des dels tretze anys. Guénard destaca la necessitat de descobrir la capacitat de perdonar i d'estimar, qualitats que va aprendre a través del coneixement i la qualitat en les relacions amb persones excepcionals.

En el congrés van participar-hi altres persones com Alexandre Jollien, Cristina Duran i Miguel A. Giner, Carme Viader, Josefina Piquet, Juan Manuel Montilla "El Langui", entre altres, els que amb les seves experiències personals van compartir les seves reflexions explicant històries resilents de superació.

I CONGRESO EUROPEO DE RESILIENCIA

Resiliencia

[crecer desde
la adversidad]

Primer Congrés Europeu sobre els Trastorns de l'Espectre d'Alcoholisme Fetal

(http://www.eufasd.org/EN/conf_en.php)

3, 4 i 5 de novembre de 2010

Kerkrade (Holanda)

Neus Abrines Jaume

UAB-AFIN

FASD (per les seves sigles en anglès: Fetal Alcohol Spectrum Disorders), és un terme que descriu els diferents efectes que pot patir una persona, la mare de la qual hagi pres begudes alcohòliques durant l'embaràs. Aquests efectes poden ser discapacitats físiques i/o cognitives i problemes de conducta o aprenentatge. Amb freqüència es presenten diversos problemes alhora i porta associades dificultats d'adaptació social i emocional. Durant el congrés es van tractar diferents temes relacionats amb la prevenció, la simptomatologia, el diagnòstic i el tractament d'aquest trastorn.

Es va emfatitzar la necessitat de potenciar la **prevenció** d'aquest tipus de trastorns, ja que són 100% evitables. Per tant, s'hauria de realitzar una major divulgació de la informació de manera que sigui accessible per a la població general i evitant que arribi només als professionals que es dediquen a la investigació. Es va observar que existeix encara un elevat desconeixement dels possibles efectes sobre el bebè del consum d'alcohol durant l'embaràs, fins i tot per part dels professionals i personal sanitari que està en contacte directe amb les dones embarassades. Es va recomanar, per tant, realitzar programes preventius informant de la importància de no consumir cap quantitat d'alcohol durant la totalitat dels mesos de gestació, amb la finalitat de reduir al màxim el nombre de nens i nenes afectats per aquest trastorn.

Encara que el **diagnòstic** de FASD és encara complicat donada la gran varietat de **simptomatologia** que presenten els casos, existeix un elevat consens en l'existència de determinats símptomes. Entre ells es troben dificultats d'aprenentatge, problemes de conducta, dificultats en tasques de memòria, dèficit d'atenció, dificultats de llenguatge, baixa alçada i determinats trets facials.

S'han observat també certes dificultats d'adaptació durant l'edat adulta entre les persones amb FASD (majors índex de delinqüència, consum de substàncies, desocupació i impossibilitat de viure independentment).

No obstant això existeixen **factors de protecció** que han demostrat afavorir l'adaptació d'aquests menors (ser diagnosticat abans dels 6 anys d'edat, viure en una llar estable durant més del 70% de la seva vida, no haver experimentat cap tipus de violència, haver demanat ajuda terapèutica, etc).

L'aspecte amb més controvèrsia en relació a aquest tipus de trastorns és el **tractament**, ja que actualment no existeix cap tractament que pugui fer desaparèixer els símptomes. Sent així, s'ha plantejat per què realitzar un diagnòstic si no existeix tractament possible? En resposta a aquesta pregunta, el Prof. Hans Spohr va argumentar que el diagnòstic primerenc de FASD permet que la família rebi el suport necessari el més aviat possible. D'aquesta manera, tant la família com el nen/a compten amb la informació necessària sobre per què s'estan trobant determinades dificultats i poden rebre orientació sobre les estratègies i pautes d'intervenció que poden ajudar-los. D'altra banda s'eviten tractaments inefectius (per exemple, va afirmar que l'ús d'hormones de creixement és inefectiu en aquests nens i nenes).

Finalment, es va parlar de l'elevada incidència de FASD entre els menors procedents d'institucions d'Europa de l'Est. Landgren i Cols (2010) van valorar 71 menors adoptats a Suècia i procedents d'Europa de l'Est, i van trobar una elevada incidència de FASD així com també una elevada proporció de diagnòstics de TDAH, retard cognitiu significatiu o retards evolutius.

En resum, es requereix més informació sobre aquest tipus de trastorns per part dels professionals i de les famílies, de manera que es pugui afavorir l'adaptació i el benestar dels menors amb FASD i les seves famílies.

Jornades sobre "Noves ma/paternitats"

16 de novembre del 2010

Barcelona

Bruna Álvarez

UAB-AFIN

El passat 16 de novembre del 2010 es van realitzar a la Facultat de Geografia i Història les Jornades sobre "**Noves ma/paternitats**", organitzades pel Grup d'Estudis sobre família i parentiu de la Universitat de Barcelona (Espanya), i el Centre Norbert Elias, CNRS de Marsella (França).

L'objectiu principal de la jornada era compartir i comparar diferents estudis que s'estan duent a terme actualment sobre els canvis en les maternitats i paternitats, concretament a Espanya i a França. La jornada estava dividida en tres blocs temàtics i un total de 9 comunicacions.

En el primer bloc, titulat *Paternitats, polítiques familiars i formes de residència*, Anna Escobedo va analitzar d'una manera comparativa les polítiques públiques europees, franceses i espanyoles en relació als pares i mares, conclouent que el pes d'aquestes recau principalment sobre la mare, malgrat l'existència d'un discurs d'igualtat i una legislació suposadament neutral. Aquest discurs queda plasmat en l'etnografia de Renaud Orain, realitzada amb pares en solitari en medis socials precaris de l'Île de France, que conclou que hi ha una gran mediació de les mares en el desenvolupament del rol de pare, però que els homes estan cercant cada vegada més una paternitat per ells mateixos, tal i com reivindiquen les associacions de pares. Comparativament, Cristina López va presentar dades demogràfiques estadístiques de les llars monoparentals generades per pares a la ciutat de Barcelona, on detecta que tot i disminuir el nombre d'habitants, augmenta el nombre de llars, i conclou que les llars generades per pares han crescut a un ritme molt ràpid, i es produeix un rejuveniment de la monoparentalitat de pares i mares. Per la seva banda, Bruna Álvarez presentà una etnografia d'un grup de criança natural, on es construeix un discurs simbòlic entorn de la unió "natural" de la mare i el nadó, al menys fins als 3 anys, basat en unes diferències de gènere "naturals" i "tradicionals". Tot i semblar contradir els nous models de ma/paternitat, aquesta s'exerceix d'una manera consensuada, però canviant la centralitat hegemònica de l'adult cap a l'infant, i de l'àmbit laboral (públic) a l'àmbit privat.

En el segon bloc, titulat *Noves paternitats i reproducció assistida*, Carme Fitó plantejà la paternitat en la reproducció assistida, evidenciant que els homes no vinculen la identitat amb la paternitat, cas contrari a les dones, que no són dones del tot si no són mares. Per altra banda, els homes viuen la infertilitat amb un sentiment de vergonya i culpa, per no poder satisfer un desig de la dona, i alhora veuen la seva identitat biològica extingida, ja que no es poden apropiari dels gàmetes a través d'un procés físic d'embaràs, part i lactància. Per tant, construeixen la seva paternitat a través de les funcions socials. Contràriament al cas espanyol, al Brasil, els homes no perceben d'una manera problemàtica la recepció d'esperma, ja que una dona embarassada és símbol de virilitat. La infertilitat masculina és exposada d'una manera pública només a la clínica, ja que es vincula amb la virilitat i a la impotència sexual. Es reproduïx el model de masculinitat hegemònic, tot i la donació de gàmetes, tal i com descriu Marlene Tamanini.

Finalment, en el tercer bloc, *Redefinicions de la paternitat després del divorci*, Luciano Manzana va fer un repàs per la història dels moviments feministes i sobrecom la violència de gènere ha passat a ser la gran reivindicació del feminisme d'estat en l'actualitat. Per contra, les associacions de pares, construeixen un discurs alternatiu, determinant que la violència és bidireccional davant la desigualtat legal que han trobat els homes per la custòdia dels seus fills/es. Malgrat ser un discurs contrahegemònic, han aconseguit incidir en un canvi legislatiu important, com és el cas de la custòdia compartida. Seguint aquesta línia, Lluís Flaquer, plantejà una reflexió sobre la nova llei del divorci aprovada a Espanya el 2005, qüestionant que es produeix una liberalització sense protecció, en el sentit que el divorci no és un element per tenir en compte a la seguretat social, i es considera una qüestió privada que correspon al dret civil, i per tant, no és objecte de política social. De manera que es poden generar desigualtats econòmiques importants entre homes i dones. Comparativament, Agnès Martial, analitzà el cas francès d'homes divorciats, conclouent que el model de coparentalitat, basat en el nou model de pare educador, dialogant, i amb una relació individualitzada amb els fills/es, funciona en les classes mitges i altes, però no en les classes més modestes, que construeixen la paternitat basada en un model més tradicional. Així doncs, si la coparentalitat és un domini jurídic universal, serveix als sectors més acomodats, generant desigualtats en els sectors més modestos.

Moviment sense Moviment: El que l'estudi de les circulacions pot dir-nos sobre la Infantesa i la Infància - i viceversa

<http://www.aaanet.org/mtgs/dev/viewDetail.cfm?itemtype=session&matchid=5929>

17 de novembre de 2010

New Orleans (EE.UU.)

Rachael Stryker (Mills College)

Barbara Yngvesson (Hampshire College)

Un *panel* recent en les reunions anuals del 2010 de la American Anthropological Association titulat "Circulacions, nens i infància", mostra el valor de l'examen d'una pluralitat de circulacions com a metàfora, catalitzador o punt de partida per repensar l'estudi dels nens i la infància. Les presentacions han estudiat la relació entre les circulacions i la infància en una varietat d'unitats de camp:

- Entre els integrants d'una generació i mitja de migrants de El Salvador als Estats Units (Susan Bibler Coutin, UC Irvine).
- Entre els nens venedors de targetes postals a Perú (Michael Hill, Univ. De Drury. i Aviva Sinervo, UC Santa Cruz).
- A partir de l'examen de les disposicions sobre flexibilitat d'atenció a Amèrica Llatina (Esben Liefesen, Univ. de Life Sciences de Noruega).
- I entre els nens adoptats tractats amb el model Evergreen en les clíniques de teràpia d'aferrament a Colorado, EUA (Rachael Stryker, Mills College). Barbara Yngvesson (Hampshire College) va actuar com a comentarista.

Un dels temes més atractius que sorgiren del *panel*, i que creiem que proporcionarà fructíferes directrius en l'antropologia de la infància, és el d'identificar i analitzar diverses formes, i no sempre òbvies, de fixació i fluïdesa en la circulació de nens.

Aquestes diverses presentacions van demostrar que, tot i que físicament els nens (i els que no són nens) es posen en moviment per molts processos estatals a tot el món (la guerra civil, la pobresa, la falta de suport a les dones i els nens, la desigualtat econòmica i social), aquests processos també provoquen moviments simultanis (i inèrcies) pel que fa a la informació, imatges, idees, temps, poder, status, símbols i / o emocions.

Per exemple, en el seu estudi de les alternatives de cura a l'Equador, Liefesen sosté que la circulació informal de nens i nenes i les diferents alternatives de cura donen lloc a formes de socialització -de criança- infantil diferents, canviant i que es caracteritzen més per la fluïdesa relacional i la transitorietat, que per la permanència. Una raó per la qual la família ha de ser pensada com una estructura social menys estable i el nen com un subjecte menys ubicat.

Liefesen critica els discursos de les ciències socials respecte a la separació com la ruptura d'una relació essencial, argumentant que el "passat" del qual alguns nens s'entén que han de ser rescatats, implica una gamma molt més complexa de relacions: per exemple, amb la família extensa, pares d'acolliment, i les institucions, de tots els quals hi pot haver hagut una sèrie de separacions, així com una sèrie de relacions, algunes més o menys abusives, més o menys temporals, que unes altres.

De la mateixa manera, Coutin suggereix establir una diferenciació entre les experiències de desmembrament dels exiliats salvadorencs i l'interès de l'estat en la unificació de la nació, apuntant a les formes en què "el passat" resulta ser un subjecte rebel i ingovernable, que interromp qualsevol sentit estable d'un "present" que pugui deixar enrere aquests records. A través d'entrevistes amb diferents generacions de refugiats - aquells que van viure l'experiència de la guerra, aquells que no en van tenir l'experiència -, la guerra (i, en alguns casos, la seva eliminació) es converteix en un element clau en les seves experiències de pertinença / no pertinença.

Stryker també va explorar la tensió fixació/fluïdesa en el seu debat sobre "el moviment, sense moviment" dels nens adoptats que es mouen físicament del seu país d'origen als països d'acolliment, però que romanen inerts *emocionalment*: existeix una no-circulació conjuntament amb la circulació.

Els nens adoptats que se sotmeten a certs tipus de teràpia de vincle i no es reuneixen amb les seves famílies, són sovint re-institucionalitzats i "estimats des de la distància" (els pares adoptius segueixen estant jurídica i econòmicament vinculats als adoptats però no conviuen amb ells). Descriuint els complexos sentiments dels nens, de connexió i nostàlgia per la família biològica i la família adoptiva, a més de per les xarxes de nens i cuidadors de les institucions, l'autora subratlla l'ambivalència existent pel que fa a on pertanyen. Les seves descripcions del treball dels terapeutes per esborrar aquests llaços més complexos amb l'objectiu d'institucionalitzar exclusivament una família i una pertinença, subratlla les connexions entre projectes estatals i discursos biomèdics.

D'altra banda, Hill i Sinervo exploren algunes formes en què els mateixos nens participen en la seva pròpia representació fixada en el passat. Fins i tot considerant que això millora la seva situació, existeix un conflicte en la situació dels nens venedors de targetes postals a Perú. Malgrat que la situació d'aquests nens es pot considerar transitòria - ells es posicionen en el mercat d'una manera que *en si mateixa* no és "fixa" sinó fluida -, el que ven és una representació més convencional d'estar atrapats en la pobresa o en una versió romàntica de "els nens indígenes".

Quan es prenen en conjunt, tots aquests documents mostren que a la circulació dels nens se li atorga un significat (i és construïda pel propis nens) d'unes determinades maneres: se'ls utilitza i a la vegada ells fan ús de la seva pròpia circulació d'unes maneres específiques. Liefesen descriu i critica un model d'estabilitat de la família i de les relacions nen-mare biològica que se suposa que és fonamental per a la vida familiar i nacional a l'Equador, encara que la política estatal sigui generadora d'instabilitats. Coutin descriu narratives estatals del que els seus interlocutors consideren que és "allò Salvadorenc", que intenten mobilitzar als joves la forçada dispersió dels quals als Estats Units va ser provocada per la guerra civil a El Salvador. Stryker descriu el coneixement biomèdic i les pràctiques dels terapeutes en una clínica de teràpia del vincle, als EUA, que té per objectiu "guarir" als nens adoptats d'una "patològica" connexió amb el "passat", per fixar la seva connexió amb les seves famílies adoptives i la nació com la seva única forma de pertinença, i també explora les formes en què els "estats" emocionals circulen (o deixen de circular) en la relació pares-fill.

Hill i Sinervo, per la seva banda, demostren les formes en què les imatges de la infància, com alguna cosa fixada en espais i condicions particulars (la pobresa, el sofriment, la innocència, etc.), es comercialitzen en les postals i són venudes en els centres turístics de Perú pels nens mateixos, la immobilitat dels quals està representada en les postals.

El que ens emportem d'aquest panell són algunes preguntes molt interessants, a partir de les quals esperem proporcionar noves directrius en una antropologia dels nens i la infància:

1. Què fer a partir del concepte de circulació i moviments per desafiar, reformular, o alterar les estàtiques i immòbils concepcions sobre els nens i la infància?
2. Existeixen diferències entre el que ha de ser mogut i el que realment es mou?
3. Què és *exactament* el que es distribueix pel que fa als nens i la infància i per què?

L'estudi dels diferents tipus de circulació no només podria revelar nous coneixements sobre els nens i la infància; es poden utilitzar també els estudis sobre els nens i la infància com un camí per problematitzar supòsits, que es donen per descomptat, sobre moviment, ubicació, temporalitat, i agència, fenòmens que són fonamentals per a la nostra comprensió de la sociabilitat i la vida social.

